

رام‌کنندهٔ باران‌های وحشی

نجات زمین به کمک «سیل‌بند»

بارش باران باعث زنده‌شدن طبیعت می‌شود. آب باران داخل زمین می‌رود و همین آب، نه تنها منابع زیرزمینی را پرآب می‌کند، بلکه باعث رویش گیاهان، گل‌ها و درختان می‌شود. متأسفانه انسان می‌تواند با دست خودش کاری کند که بارش باران به جای زنده‌کردن طبیعت آن را خراب کند. اما چگونه؟

به بخش‌های پایین سرازیر می‌شود. ریشهٔ درختان آب را جذب می‌کند و سرانجام وقتی آب باران به پایین کوه برسد، دیگر چیز زیادی از آن باقی نمانده است. سایر گیاهان - مثل همان بوته‌های خار- هرچند ریشه‌هایی به بزرگی ریشه درختان ندارند، اما به هر حال ریشه دارند و هر کدام به اندازهٔ خود از این آب استفاده می‌کنند. به همین خاطر حتی یک بوتهٔ خار هم به سهم خود می‌تواند مانع از سرازیر شدن سیل شود. حالا فرض کنید روی کوه هیچ درختی نباشد. در این حال جوی‌های کوچکی که از آب باران شکل گرفته‌اند، کم‌کم به هم می‌پیوندند؛ درست مثل ضرب‌المثل «اندک‌اندک جمع گردد، وانگهی دریا شود». هرچه آب به سمت پایین بیاید، میزان بیشتری از شن و خاک را می‌شوید و به سمت نقاط پایین کوه می‌آورد. به این ترتیب وقتی آب باران به پایین برسد، نه تنها کم نمی‌شود، بلکه آنقدر شن و خاک با خودش به سمت پایین می‌آورد که ممکن است هر چیزی را خراب کند. مثلاً اگر زیر کوه باغ میوه‌ای قرار داشته باشد، تمام شن‌ها وارد این باغ می‌شوند. ممکن است درخت‌های داخل باغ را بشکنند و خاک آنجا را به ماسه‌زاری بی‌فایده تبدیل کنند. شاید زیر کوه خانه‌ای وجود داشته باشد. این خانه هم ممکن است به سرنوشت خیلی از خانه‌هایی دچار شود که در اثر سیل خراب شده‌اند.

حتی اگر خانه‌ای هم تخریب نشود، سرازیر شدن خاک و شن می‌تواند لایه‌های

شاید بارها با خانواده یا دوستانتان برای تفریح به خارج شهر رفته‌اید. مثلاً از کوه بالا رفته‌اید و تصمیم گرفته‌اید جایی استراحت کنید. در این شرایط بهترین کار روشن کردن آتش است. با توجه به پوشش گیاهی ایران، روی تمام کوه‌ها می‌توان مقدار زیادی بوته‌های خار دید که نه میوه‌ای دارند و نه گل می‌دهند. شاید فکر کنید که آن‌ها به هیچ دردی نمی‌خورند، به جز سوزاندن! اگر هم کمی از این خارها را بسوزانیم، اتفاقی نمی‌افتد! چون کوه و دشت پر است از این گونه گیاهان. دست‌نگه دارید... صبر کنید! این گیاهان نقش مهمی در زنده نگه‌داشتن زمین دارند. اما چگونه؟

فرض کنیم باران شدیدی شروع به باریدن کرد. ابتدا قطره‌های آب باران به داخل زمین می‌روند. اما اگر باران شدید باشد، تنها بخش اندکی از آب در زمین فرو می‌رود و بقیهٔ آب‌ها روی زمین سرازیر می‌شوند. آب سرازیر شده هم از جاهای مرتفع به سمت سرازیری‌ها هجوم می‌آورد. فرض کنید در دو کوهستان شاهد بارش بارانی شدید باشیم. یکی از این کوه‌ها پر از درخت باشد و دیگری خشک و بدون هیچ گیاهی. سرازیر شدن آب در این دو کوه، با هم چه تفاوتی دارد؟

هرقدر درخت بیشتری روی زمین یا کوه باشد، آب بیشتری جذب می‌شود. به این ترتیب وقتی آب باران از نقاط مرتفع

روی زمین را تخریب کند. شاید روی کوه‌ها جاهایی را دیده باشید که به جای خاک، تنها سنگ و صخره دیده می‌شود. بسیاری از این صخره‌ها، لایهٔ خاک روی خود را در اثر باران از دست داده‌اند. این اتفاق را «فرسایش خاک» می‌گویند که معنی آن هم مشخص است؛ فرسودگی و پیری و نابودی زمین!

به همین خاطر انسان‌ها باید کاری کنند که سیل سرازیر نشود؛ اما چگونه؟ بهترین کار برای جلوگیری از سیل و خطرات آن، حفظ جنگل‌ها و درختان است. هر درختی که بکاریم می‌تواند مانع از سرازیر شدن سیل شود.

در مقابل، تمام کسانی که درخت‌ها را قطع می‌کنند، باعث می‌شوند که خطر سیل بیشتر از قبل شود.

اما در جاهایی که درخت وجود ندارد، چگونه باید جلوی خطرات ناشی از سیل را گرفت؟ بهترین راه «استفاده از سیل‌بند» است.

برای ساختن سیل‌بند با کمک بزرگ‌ترها، از نقاط مرتفع کوه تا نقاط پست‌تر، باید در دره‌ها مانع‌های محکم بسازیم؛ درست مثل سد‌هایی که آب شهرها را تأمین می‌کنند.

سیل‌بندها معمولاً توسط کشاورزان و باغداران با استفاده از خاک و سنگ و گل درست می‌شوند. البته شاخه‌های خشک‌شدهٔ درختان هم در برابر این دیوارها قرار داده می‌شوند تا شدت آب سیل را کم کند. به این ترتیب وقتی سیل بیاید، آب درون دره، پشت این مانع دست‌ساز قرار می‌گیرد و کم‌کم داخل زمین فرو می‌رود.

اما اگر آب باران این مانع را خراب کند، چه می‌شود؟! قطعاً آب با شدت فراوان به سمت پایین می‌آید و همه چیز را خراب می‌کند. به همین خاطر لازم است که درون دره، چند مانع به کمک سنگ، گل و شاخه‌های درختان درست شود تا اگر یکی از آن‌ها خراب شد، سیل‌بند پایین، مانع از هجوم آب شود.

همین راه ساده می‌تواند هم محافظ خاک باشد و هم اینکه تمام چیزهایی را که در دامنهٔ کوه قرار دارند، از خانه گرفته تا گیاهان، باغ‌ها، لانه‌های حیوانات و... نجات دهد. این بار که به طبیعت برای گردش و تفریح رفتید، متوجه اهمیت علف‌ها، سبزه‌ها و حتی خارهایی که می‌بینید باشید. نابودی آن‌ها می‌تواند بیابان‌ها را گسترش دهد، خطرات ناشی از بارش باران را بیشتر کند و جان بسیاری از هم‌نوعان شما را به خطر بیندازد.

